

Бібліографія

ЛЕОНІД СМІЛЯНСЬКИЙ: БІБЛІОГРАФІЯ ТВОРІВ І КРИТИЧНИЙ ДИСКУРС (ДО 115-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Леонід Іванович Смілянський (27 лютого 1904 – 11 листопада 1966) народився в м. Конотопі Сумської області в сім'ї залізничника. Тож не дивно, що його перші повісті присвячено “малій” батьківщині. Він – повістяр, драматург, сценарист, літературознавець (закінчив київський Інститут народної освіти, аспірантуру). Головний його жанр – історико-біографічний: повість про М. Коцюбинського, драми про І. Франка та Лесю Українку, великий роман про Шевченка “Поетова молодість” (“Вічні вогні вершин” – під такою назвою він бажав видати їх разом). На сучасні теми створено воєнні повісті “Золоті ворота”, “Софія” (за які пізніше, 1952 р., письменник зазнав звинувачень у буржуазному націоналізмі), ще низку прозових творів різних жанрів. Далеко не всі з них оприлюднив. Він рано пішов, не здійснивши нових задумів. Востаннє його

тексти публіковано 2005 р. (персоналію письменника див. у вид.: Шевченківська енциклопедія: У 6 т. – Т. 5. – Київ, 2015. – С. 865–866).

ТВОРИ Л. СМІЛЯНСЬКОГО

Скорочення:

БС – бібліотека Смілянських

РАС – родинний архів Смілянських (vsmilanskaya@ukr.net)

СПУ (СРПУ, НСПУ) – Спілка письменників України.

ЦДАМЛМУ – Центральний державний архів-музей літератури й мистецтва України (Ф. 21, опис 1, справа №... – подається лише номер справи).

б/д – без дати

1925

Давидко кривий. Оповідання // “Гарт–Київ”. Альм. – Київ, 1925.

Веснянки (оповідання). Гранки з виправленнями автора, б/д (РАС).

1927

Каламут (Уривок із оповідання) // Барвінковий цвіт: Збірка комсомольської поезії і прози. – [Харків]: ДВУ, 1927. – С. 167–172 (“Серпень 1926 р. Конотіп”). Друк з авторським дарчим написом сестрі Людмилі.

Машиністи (повість). Ч. 1. // Гарт. – 1927. – №8. – С. 5–34.

“Марія” Т. Шевченка. 1927. // ЦДАМЛМУ, №94. Рукопис.

1928

Баговиння. Оповідання // Молоді загопи. – 1928. – №12–13. – С. 13–14, б/д.
Нові оселі. Збірка оповідань. – [Харків]: ДВУ, 1928. – 71 с. (Нові оселі, с. 5–18, “Конотіп, липень 1926 р.”; Каламут, с. 19–47, “Конотіп, серпень 1926 р.”; Стара історія, с. 48–57, “Конотіп, червень 1926 р.”; На млині, с. 58–71, б/д.

1930

Нові оселі. Оповідання. – Харків; Київ: ДВУ, 1930. – 95 с. (Каламут, с. 7–37; Нові оселі, с. 38–52; На млині, с. 53–67 – усі “Конотіп, 1926”; Дні відпочинку, с. 68–95, “1927, Київ”).

Мехзавод. Повесть (початок) // Молодняк. – 1930. – №3. – С. 7–37.

Косинка-новеліст // Сучасна українська проза. Вип. 1. – Харків; Київ: ДВУ, 1930. – С. 32–53.

Пленум. Оповідання. – Київ: Пролетарська правда, [1930]. – 52 с.

Машиністи. Повесть. – Київ: Маса, 1930. – 163 с. “Робітникам Конотопських залізничних майстерень присвячую”; “Київ. 1927 р.”. Друк з авторськими виправленнями /РАС.

Мехзавод. Повесть. – Харків; Київ: Держ. вид-во “Література і мистецтво” (“ЛіМ”), 1930. Друк з авторським дарчим написом дружині /БС.

Злочин бригадира. Оповідання. – Харків; Київ: “ЛіМ”, 1930. – 53 с. (Злочин бригадира, с. 3–40, б/д; Пленум (Побутовий шкід), с. 41–53, б/д).

Машиністи. Повесть. / Пер. с укр. Б. Турганова. – Москва; Ленинград: Земля и фабрика (ЗиФ), 1930. – 94 с. (“Київ, 1927 г.”).

Преступление бригадира. Рассказ. / Пер. с укр. Т. Плисецкой. – [Київ], 1930. – 64 с.

Борис Грінченко. Критично-біографічний нарис. – Харків; Київ: ДВУ, 1930. – 104 с. Видання з авторським дарчим написом сестрі Людмилі /БС.

Робітництво в українській літературі: І. Нечуй-Левицький та І. Франко. Критичний огляд. – Харків: ДВУ, 1930. – 68 с.

1933

Периферія. Дві повісті. – Харків; Київ: “ЛіМ”, 1933. – 348 с. (Периферія – с. 5–187, “Київ. 1930.”; Мехзавод – с. 188–347, “Київ. 1929 р.”).

1934

Полонений. Повесть. – [Київ]: “ЛіМ”, 1934. – 174 с. (“Березень 1933 р.”). Друк з авт. виправленнями, змінено заголовок: “Полонений. Роман.” та дописано “Перероблене видання” /БС.

1935

Дисертація. Оповідання. Фрагменти з біографії доцента // Молодняк. – 1935. – №6. – С. 31–38, б/д.

Архип Тесленко // Літературна критика. – 1935. – №1. – С. 88–103.

Архип Тесленко // Літературна газета. – 1935. – 24 липня.

1936

Зустрічі. Роман. – Київ; Одеса: Молодий більшовик, 1936. – 236 с. (“1935 р.”).

Архип Тесленко // Комуніст. – 1936. – 29 червня.

Архип Тесленко // Молодняк. – 1936. – №6. – С. 124–133.

Вст. ст. до кн.: Тесленко А. Вибрані твори. – Київ; Одеса: Молодий більшовик, 1936. “Проліски”. Оповідання // Рад. література. – 1936. – №6. – С. 7–45.

Дисертація. Фрагмент із біографії доцента // Молодняцький літературний альманах. – [Київ]: Держлітвидав, 1936. – С. 69–81, б/д.

1937

Півкіловата. Оповідання. “1936” // Рад. література. – 1937. – №10. – С. 94–102.

1938

Сонячний берег. Повість // Рад. література. – 1938. – №10. – С. 57–99; №11. – С. 108–146; №12. С. 97–144.

1939

Зустріч у Петербурзі. Оповідання // Вісті. – 1939. – 5 березня.
Біографія і літературний образ // Літературна критика. – 1939. – №8–9. – С. 133–140.
Михайло Коцюбинський // Рад. література. – 1939. – №8–9. – С. 11–113; №10. – С. 16–62; №11. – С. 70–90 (у всіх виданнях: “1939 р.”).

1940

Михайло Коцюбинський. Повість. – Київ: Рад. письменник, 1940. – 276 с.

1941

Михайло Коцюбинський. Повість. – Київ: Держ. вид-во літ-ри (ДВЛ), 1941. – 224 с.
Топки погашені. Оповідання. – Київ; Харків: Рад. письменник, 1941. – 16 с.
На заставі. Оповідання. – Київ; Харків: Рад. письменник, 1941. – 20 с.
Кость Гордієнко // Рад. література. – 1941. – №4–5. – С. 297–320.
Михайло Коцюбинський. / Стаття вперше надрук. у вид.: Твори: У 4 т. – Т. 4. – С. 422–431. (Варіанти 1941–1942 рр. // ЦДАМЛМУ, №101).

1942

Підслухані новели. – [Уфа]: Вид. СРПУ, 1942–29 с. (Серце, с. 3–9; Суп франсез, с. 10–14; Возний і Наталка, с. 15–16; Фюрер нас не забуває, с. 19–23; Геннадій і Петрик, с. 24–28).

Золоті ворота. Повість // Укр. література. – 1942. – №3–4. – С. 59–87.

Дума про Кравчиху // Укр. література. – 1942. – №7–8. – С. 44–60.

Дума про Кравчиху // Україна в огні. Кн. 1. – [Уфа]: Вид. СРПУ, 1942. – С. 231–253.

Золоті ворота. Повісті. – [Саратов]: Укрвидав ЦК КП(б)У, 1942. – 64 с. (Золоті ворота (повість), с. 3–40 (“1942”); Дума про Кравчиху, с. 41–64, б/д).

Сердце. Рассказ. /Перевел А. Деев // Гневное слово: Украинская литература в Великой Отечественной войне. – Москва: ОГИЗ, Гос. изд-во худ. лит-ры, 1942. – С. 129–132.

Правда непокореного серця [про повість В. Василевської “Райдуга”] // Література і мистецтво. – 1942. – 30 жовтня.

1943

Євшан-зілля. Роман. – [Уфа]: Вид. СРПУ, 1943. – 184 с. (“1942”).

Серце. Оповідання. – [Москва]: Укрвидав ЦК КП(б)У, 1943. – 10 с.

Софія. (“6. VIII. 1943”) // ЦДАМЛМУ, № 20. Машинопис.

1944

Софія. Повість // Укр. література. – 1944. – №1. – С. 10–84.

Виступали Бенедіктов, Полонський, Майков, Писемський, Достоевський, Шевченко.
Сторінки з біографії поета // Україна. – 1944. – №5–6. – С. 32.

Українська радянська література // ЦДАМЛМУ, №118. Рукопис 1944–1945 рр.

1945

Мужицький посол. Дія третя. Картина перша // Література і мистецтво. – 1945. – 16 січня.

Мужицький посол // Укр. література. – 1945. – №1–2. – С. 14–55.

1946

Михайло Коцюбинський. Повість. – Львів: Вільна Україна, 1946. – 214 с.

Ластівка. П'єса на 3 дії // Молодіжні вечори. Репертуарний збірник. Вип. 3. – Київ: Молодь, 1946. – 51 с., б/д.

1947

Михаил Коцюбинский. Повесть. /Авторизованный перевод с украинского Вл. Россельса. – Москва: Сов. писатель, 1947. – 224 с.

Пісня в степу. П'єса. 1947 // ЦДАМЛМУ, №58. Машинопис із правкою автора.

Виноградне гроно. П'єса. 1947 // Там само, №59. Машинопис із правкою автора.

1948

Заграви (Сагайдачний), історична драма на 4 дії. 1948 // ЦДАМЛМУ, №60. Машинопис із правкою автора. Уперше надрук. : Твори: У 4 т. – Т. 4. – Київ, 1971. – С. 225–297.

Михайло Коцюбинський (до 35-річчя з дня смерті письменника). 1948 // Там само, №119. Машинопис.

1949

Повісті і оповідання. – Київ: Рад. письменник, 1949. – 272 с. (Михайло Коцюбинський, с. 5–206, “1939”; Золоті ворота, с. 207–239, “1941”; Дума про Кравчиху, с. 240–259, “1942”; Серце, с. 263–266, “1941”; Возний і Наталка, с. 267–268, “1941”; Геннадій і Петрик, с. 269–271, “1941”).

Над розораною межею. П'єса на 4 дії // Самодіяльний театр. Зб. п'єс. – Київ: Мистецтво, 1949. С. 3–20, б/д.

1950-ті

Софіївка. Літературний сценарій (1950-ті рр.) // ЦДАМЛМУ, №75. Машинопис.

На перші гулі (Пісні літньої ночі). Літературний сценарій за творами С. Васильченка (1950-ті рр.) // Там само, №76. Машинопис.

Тюремні сонети. Розділ з повісті “Іван Франко”. 1950 // ЦДАМЛМУ, №16. Машинопис.

1951

Початок легенди. Оповідання // Жовтень. – 1951. – №1. – С. 53–58.

Михаил Коцюбинский. Повесть. / Авториз. пер. с укр. В. Россельса. – Київ: Рад. письменник, 1951. – 191 с.

Сад. Оповідання // Вітчизна. – 1951. – №6. – С. 67–84.

Крила. Оповідання // Вітчизна. – 1951. – №11. – С. 53–57.

Сашко. Повесть. – Київ: Молодь, 1951. – 295 с. (“1950 р.”).

1952

Піфагор. Оповідання // Україна. – 1952. – С. 22–24.

Сад. Прозові та драматичні твори. – Київ: Держлітвидав України, 1952. – 391 с. (Оповідання: Пісня пісень, с. 5–9; Початок легенди, с. 10–20; Сад, с. 21–50; Тюремні сонети, с. 51–57; Повісті: Золоті ворота, с. 61–94, “1941”; Дума про Кравчиху, с. 95–115, “1942”; Михайло Коцюбинський, с. 116–324, “1939 р.”; Мужичський посол (п'єса), с. 325–391, “1944”).

1953

Портрет Жуковського. Оповідання // Рад. Україна. – 1953. – 5 липня.

1954

Крила. Оповідання. – Київ: Держлітвидав України, 1954. – 144 с. (Крила, с. 3–15, “1951 р.”; Піфагор, с. 16–27, “1951 р.”; Початок легенди, с. 28–44, “1949 р.”; Сад, с. 45–96, “1951 р.”; Портрет Жуковського, с. 97–118 (“1952”); Тюремні сонети, с. 119–130 (“1950 р.”); Голуба далечинь, с. 131–143, “1953 р.”).

Сашко. Повесть. Друге перероблене видання. – Київ: Молодь, 1954. – 296 с. (“1950 р.”).

1955

Іван Франко. Літературний сценарій. 1955 // ЦДАМЛМУ, №70. Машинопис із правкою автора.

Михайло Коцюбинський. Повесть. / Післямова Н. Калениченко "Повесть Л. Смілянського "Михайло Коцюбинський", с. 217–228. – Київ: Держлітвидав України, 1955. – 231 с.

Червона троянда // Дніпро. – 1955. – №1. – С. 10–52.

Червона троянда. Драма на 5 дій. – Київ: Мистецтво, 1955. – 104 с. (б/д).

1956

Мужицький посол. П'єса на 3 дії. – Київ: Держлітвидав України, 1956. – 56 с. (б/д).

Сашко. Повесть. / Авторизований переклад з українського А. Деева. – Москва: Детгиз, 1956. – 246 с.

Юнак і старик. (Виступ на ювілеї І. Франка 1956 р.) // ЦДАМЛМУ, №110. Першодрук: Твори: У 4 т. – Т. 4. – С. 432–433.

1957

Сашко. Повесть. – Київ: Молодь, 1957. – 234 с. ("1950 р.").

Твори. Оповідання, повісті, п'єси. / Вст. ст. П. Колесника "Окрилені серцем", с. 3–12. – Київ: Держ. вид-во худ. літ-ри, 1957. – 735 с. (Оповідання: Крила, с. 15–21, "1951"; Піфагор, с. 22–28, "1951 р."; Початок легенди, с. 29–38, "1949 р."; Сад, с. 39–67, "1951 р."; Портрет Жуковського, с. 68–79, "1952 р."; Тюремні сонети, с. 80–86, "1950 р."; Півкіловата, с. 87–97, "1936 р."; "Проліски", с. 98–134, "1936 р.". Повісті: Михайло Коцюбинський, с. 137–323, "1939"; Сашко, с. 324–543, "1950 р.". П'єси: Мужицький посол, с. 547–610, "1945"; Червоні троянди, с. 611–673, "1954 р."; Ластівка, с. 674–733, "1956 р.").

1959

Сашко. Аповесць / пер. з укр. мови К. Кіреєнки. – Мінск: Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1959. – 256 с.

1960

Поетова молодість. Роман. (Кн.1). – Київ: Рад. письменник, 1960. – 337 с. ("1960").

1961

Молодність поета. Роман. / Авторизов. пер. с укр. Н. Дангулової. – Москва: Молодая гвардия, 1961. – 240 с.

Поетова молодість // Вечірній Київ. – 1961. – 10 січня.

Навстречу жизни // Работница (Москва). – 1961. – №3. – С. 16–17.

1962

Молодність поета. Роман. / Авторизов. пер. с укр. Н. Дангулової. Послєсл. Л. Новиченко, с. 502–518. – Москва: Известия, 1962. – 520 с.

1963

Поетова молодість. Роман. (Кн. 1 і 2). / Передмова Л. Новиченка "Правда історії і правда мистецтва", с. 3–19. – Київ: Рад. письменник, 1963. – 521 с. ("1962").

Сашко. Повесть. / Авторизов. пер. с укр. А. Деева. – Киев: Детиздат УССР, 1963. – 263 с.

1964

Твори: У двох томах. Т. 1 (Поетова молодість. Роман; "1962"). / Передмова: Колесник П. Вічні вогні вершин, с. 5–20. – Київ: Дніпро, 1964. – 506 с.; Т. 2. (Мужицький посол ("1945 р."); Червоні троянди ("1954 р."); Михайло Коцюбинський, б/д). – Київ: Дніпро, 1964. – 333 с.

1965

- Незабудки. Моряк і Мотря // Україна. – 1965. – №1. – С. 5–7.
Монолог солов'я. Усмішка // Україна. – 1965. – №15. – С. 4–5.
Качели над озером // Барвінок. – 1965. – №6. – С. 6–8 / пер. с українського В. Карасевой.
Голубые штанишки // Барвінок. – 1965. – №7. – С. 18–20.

1966

- Поетова молодість. Роман. / Передм.: Новиченко Л. Правда історії і правда мистецтва, с. 5–20. – Київ: Дніпро, 1966. – 482 с. (“1962”).
Сашко на паровозі // Дзвінок. Читець-декламатор. – Київ: Радянська школа, 1966. С. 299–301.
Сашко. – Київ: Рад. письменник, 1966. – 345 с.

1967

- Моряк и Мотря // Дружба народів. – 1967. – №8. – С. 121–123. / пер. Т. Стах.
Smiljanski Leonid. Saško. / S ruskog prevela: Ina Krstanović – Samokovlić. – Sarajevo: “Veselin masleša”, 1967. – 215 s.
Гойдалка над озером // Друг читача. 1967. – 2 лютого.
Чубарик. – Київ: Веселка, 1967. – 39 с.

1968

- Михайло Коцюбинський. – Київ: Молодь, 1968. – 157 с.

1970

- Гойдалка над озером. Оповідання. – Київ: Веселка, 1970. – 16 с.
Твори: У 4 т. / Упор. В. Смілянської. / Передмова: Новиченко Л. Про Леоніда Смілянського та його книги, с. 5–30. – Київ: Дніпро, 1970–1971:
Т. 1 (Машиністи. Михайло Коцюбинський. Зустрічі). – Київ: Дніпро, 1970. – 479 с. ;
Т. 2 (Золоті ворота. Дума про Кравчиху. Зеленогорський хрест. Сашко). – Київ: Дніпро, 1970. – 327 с.;

1971

- Т. 3 (Поетова молодість). – Київ: Дніпро, 1971. – 477 с. ;
Т. 4 (Оповідання. Новели. П'єси. Літературно-критичні статті.). – Київ: Дніпро, 1971. – 439 с.

1974

- Saško. S ruskog prevela: Ina Krstanović – Samokovlić. – Sarajevo: Veselin masleša, 1974. – 215 s.
Сашко (Уривок) // За Радянську Україну. Зб. – Київ: Дніпро, 1974. – С. 211–213.
Риси юнацького портрета // Літ. Україна. – 1974. – 1 березня.

1975

- Геннадій і Петрик // Шляхи звитяжних. Зб. оповідань про Велику Вітчизняну війну. – Київ: Дніпро, 1975. – С. 261–263.
Сашко. Півість. – Київ: Веселка, 1976. – 255 с.

1979

- Dzejnieka jaunība. Romans. /No ukrainu valodas tulkojusi Marta Silabriede, Mākslinieks Vasilijš Kovalovs – Rīga: Liesma, 1979. – 490 s. (Поетова молодість).

1984

- Поетова молодість. Роман. Кн.1 і 2-а. – Київ: Дніпро, 1984. – 412 с.

1989

Сашко. – Київ: Веселка, 1989. – 229 с.

1991

Золоті ворота. Роман. Повісті. Новели. / Передмова: Новиченко Л. Леонід Смілянський: історія і сучасність, с. 5–18. – Київ: Дніпро, 1991. – 814 с. (Поетова молодість. Михайло Коцюбинський. Золоті ворота. Софія. 3 ліричного циклу. (Новели): Усмішка; Сонячний штопор; Монолог солов'я; Моряк і Мотря; Сука).

2005

Вибране. Роман. Повесть. / Передрук передмови Л. Новиченка 1991 р. – Київ: Укр. письменник, 2005. – 574 с. (Поетова молодість. Софія).

КРИТИЧНИЙ ДИСКУРС

Коряк В. Барвінковий цвіт (Літературний комсомольський молодняк) // Барвінковий цвіт: Збірка комсомольської поезії і прози. – Харків: ДВУ, 1927. – С. 53.

І. Р. [Масенко Т.] Л. Смілянський. “Нові оселі” // Молодняк. – 1928. – №1. – С. 154–155.

Клочья А. “Нові оселі” // Літ. газета. – 1928. – 5 лютого.

Гельфандбейн Г. Л. Смілянський. “Нові оселі” // Красное слово. – 1928. – №2. – С. 142–143.

Радугін С. Л. Смілянський. “Нові оселі” // Гарт. – 1928. – №3. – С. 62–63.

Л. Смілянський. “Нові оселі” // Культробітник. – 1928. – №17. – С. 39.

Коваленко Б. Із життя робітничої провінції // Творчі питання, б/д. – С. 273–278.

Самусь М. Леонід Смілянський // *Самусь М.* Вечірки з української жовтневої літератури. – [Харків]: Вид-во “Пролетарий”, 1929. – С. 85–86, бібл.

К[опиця] Д. Л. Смілянський. “Машиністи” // Молодняк. – 1930. – №2. – С. 156–158.

Якубовський Ф. Л. Смілянський. “Машиністи” // Життя й революція. – 1930. – №2. – С. 175–177.

Підгайний Л. Л. Смілянський. Робітництво в українській літературі: І. Нечуй-Левицький та І. Франко. Крит. огляд // Життя й революція. – 1930. – №6. – С. 210–212.

Гельфандбейн Г. Леонід Смілянський // Молодняк. – 1930. – №7. – С. 101–107.

Щербина І. Видавнича рец. на роман “Радість” [перероблене видання повісті “Полоний”]. 1930 р. // ЦДАМЛМУ, № 520. Рукопис, машинопис.

Синенко В. Видавнича рец. на повість “У родині Майданів” // ЦДАМЛМУ, №521. Машинопис.

Коваленко В. З життя робітничої провінції // Пролетарські письменники. 36. 1930 // ЦДАМЛМУ, №522. Вирізки.

Адельгейм Є. Перед виробничою повістю (“Мехзавод” Л. Смілянського) // Життя й революція. – 1931. – №3–4. – С. 150–160.

Обговорення книги Л. Смілянського “Зустрічі” // Літ. газета. – 1936. – 29 грудня.

Смульсон Л. Роман про зріст нової людини // Літ. газета. – 1937. – 17 січня.

Якої не треба критики (З приводу примітки “Від редакції” до статті І. Кириленка “Справедлива критика”. – “Комсомолец України”, 2 квітня 1937 р.). [Про статтю Л. Смілянського на цикл віршів Доленга “Під гарячим небом”] // Літ. газета. – 1937. – 5 квітня.

Гуфельд В. Рец. на зб. “Оповідання”. 8. 12. 1937. // ЦДАМЛМУ, №517. Машинопис.

Головка А. та ін. Висновок бюро секції прози СРПУ з обговорення роману “Вершина” // ЦДАМЛМУ, №518.

Копиленко А. Судьба писателя // Сов. Украина. – 1940. – 18 березня.

Обговорюємо нові твори. Про повість Л. Смілянського “Михайло Коцюбинський” (Виступи М. Кибальчича, В. Козаченка, А. Шияна, К. Коцюбинської) // Літ. газета. – 1940. – 28 лютого.

Коцюбинська К. Повесть про Михайла Коцюбинського // Большевик. – 1940. – 28 грудня.

Кундзич А. Повесть о писателе // Лит. газета. – 1941. – 2 марта.

- Кундзіч Олексій.* Книга про сонцепоклонника // Рад. література. – 1941. – №3. – С. 231–238.
- Кобелецький Ю.* Українська література Вітчизняної війни // Укр. література. – 1942. – №3–4.
- І. Я. [Ямпольський І.]* Леонід Смілянський, “Підслухані новели”, 1942. 29 стор. // Укр. література. – 1942. – №5–6. – С. 305–306.
- Шеремет М.* Партизанська тема в нашій літературі // Література і мистецтво. – 1944. – 8 червня.
- Новиченко Л.* Проза чверті віку // Укр. література. – 1943. – №1–2.
- Рильський М. Т.* Українська радянська література в дні визволення України // Укр. література. – 1944. – №7–8.
- Мартич Ю.* Про роботу товариша // Література і мистецтво. – 1945. – 16 січня.
- Овчаров Г.* Українська повість в дні війни // Україна. – 1945. – №2. – С. 28–29.
- Тихонов Н.* Советская література в 1944–1945 гг. // Литературная газета. – 1945. – 15 мая.
- О странной “философии” писателя Л. Смилянского // Правда Украины. – 1945. – 1 апреля.
- Бурлака Ф.* З приводу п’єси про Франка // Рад. мистецтво. – 1945. – 7 липня.
- Шаховський С.* Нотатки про історичний жанр. 5. Образ Каменяра // Літ. газета. – 1945. – 1 листопада.
- Романицький Б.* Зимовий сезон заньківчан // Вільна Україна (Львів). – 1945. – 7 жовтня.
- Райцин Є., Ягніченко Ю.* “Мужицький посол” (Прем’єра в українському державному театрі ім. Заньковецької) // Вільна Україна. – 1945. – 25 листопада.
- Іваненко Ів.* “Мужицький посол”. Прем’єра в театрі імені М. Заньковецької // Рад. мистецтво. – 1945. – 4 грудня.
- За більшовицьку ідейність радянської літератури // Дніпро. – 1946. – №9. – С. 20–33.
- Протокол наради комсомольського активу Львівської обл. з обговорення вистави “Ластівка” у Львівському театрі юного глядача ім. М. Горького 28. 12. 1946 // ЦДАМЛМУ, №534. Машинопис, рукопис.
- Старинкевич Є.* Образ героїні. [Про твори Л. Смілянського “Ластівка”, М. Нагнибиди “Полтавчанка” і П. Воронька “Безсмертя”] // Літ. газета. – 1947. – 5 березня.
- Корнійчук О.* Про виконання Спілкою радянських письменників України постанови ЦК ВКП(б) про журнали “Звезда” и “Ленинград” // Літ. газета. – 1947. – 25 вересня. – №39.
- Трипільський А.* Велика дружба // Молодь України. – 1947. – 13 травня.
- Бурлаченко Я.* Спотворена дійсність // Рад. мистецтво. – 1948. – 11 лютого.
- Дністровий І.* Рец. на дикторський текст до кінокартини “Софіївка”. 1949 р. // ЦДАМЛМУ, №541. Машинопис.
- Л. Смілянський (біогр. довідка) // Українська радянська новела. – Київ, 1951. – С. 551.
- Речмедін В.* Повість про нашу зміну // Київ. правда. – 1952. – 30 березня.
- Новиченко Л.* Повести о школьниках // Лит. газета. – 1952. – 8 апреля.
- Вовк П.* Діти, достойні своїх батьків // Літ. газета. – 1952. – 10 квітня.
- Хорунжий А.* Розмова про оповідання. [Про оповідання І. Ле “Любов”, Л. Смілянського “Початок легенди” та М. Чабанівського “Запальничка”] // Літ. газета. – 1952. – 22 травня.
- Ілліаді О.* Становлення характеру // Жовтень. – 1952. – №7. – С. 115–120.
- Рутько А.* Видавнича рец. на оповідання “Сад”. 1952 р. // ЦДАМЛМУ, №546. Машинопис.
- Мельник Л. Р.,* секретар ЦК КП(б)У. Доповідь на XVII з’їзді КП(б)У [про пов. “Золоті ворота”] // Рад. Україна. – 1952. – 25 вересня. – №228.
- Бажан М. П.* Виступ на XVII з’їзді КП(б)У [про повісті “Золоті ворота” і “Софія”] // Рад. Україна. – 1952. – 28 вересня.

Рішуче викоринювати гніль і фальш з творів літератури. На спільному засіданні секції прози та комісії критики і теорії літератури [обговорення твору Л. Смілянського "Золоті ворота"] // Літ. газета. – 1952. – 23 жовтня. – №43.

Басенко К. Про повість Л. Смілянського "Золоті ворота" // Дніпро. – 1952. – №11. – С. 120–123.

Против рецидивов буржуазного націоналізму. О повести Л. Смілянського "Золотые ворота" // Правда України. – 1952. – 3 жовтня. – №235.

Крижанівський С., П'янов В. Бути непримиренними до всіх проявів українського буржуазного націоналізму ["Золоті ворота"] // Вітчизна. – 1952. – №11. – С. 174–184.

Іщук А. Видавнича рец. на повість "Сашко". 1953 р. // ЦДАМЛМУ, № 549.

Хорунжий А. Випробування часом // Літ. газета. – 1954. – 4 березня.

Лисенко В. Замітки про післявоєнну дитячу прозу // Вітчизна. – 1954. – №10. – С. 170–179.

Калениченко Н. Повість Л. Смілянського "Михайло Коцюбинський" [післямова до вид.: Смілянський Л. Михайло Коцюбинський. – Київ: Держлітвидав України, 1955. – С. 217–228].

Харченко І. Образи і ілюстрації // Вітчизна. – 1955. – №5. – С. 170–174.

Тростянецький А. Оповідання про минуле і сучасне // Літ. газета. – 1955. – 16 червня.

Лановий Я. "Червона троянда" // Рад. культура. – 1955. – 10 липня.

Дмитерко Л. Зауваження до сценарію Л. І. Смілянського "Іван Франко". (Режисерська розробка Т. Левчука, 1955 р.) // ЦДАМЛМУ, №551. Машинопис.

Петров І. Інтересний задум // Прапор. – 1956. – №8. – С. 120–122.

Кінокомісія СРПУ. Стенограма обговорення кінофільму "Іван Франко" 19. 11. 1956 // ЦДАМЛМУ, №552. Машинопис.

Президія Українського республіканського комітету профспілок робітників культури: висунення кінофільму "Іван Франко" на здобуття Ленінської премії 1956 р. // ЦДАМЛМУ, №553. Машинопис.

Махновець Л. Жанр біографічного фільму // Літ. газета. – 1957. – 26 березня.

Колесник П. Окрилені серця / Передмова до вид.: Смілянський Л. І. Твори: Оповідання, повісті, п'єси. – Київ: Держлітвидав України, 1957. – С. 3–12.

Струтинський С. Якщо серце співає // Дніпро. – 1958. – №5. – С. 123–125.

Біленко З. Видавнича рец. на переклад повісті О. Гріна "Алые паруса". 1958 // ЦДАМЛМУ, № 559.

Кобилецький Ю. "Сашко" // Рад. культура. – 1959. – 8 січня.

Орехов В. Сашко захищав вітчизну // Молодь України. – 1959. – 14 січня.

Бурляй Ю. Молодість Кобзаря // Колгоспне село. – 1961. – 6 січня.

Донець Г. Сторінки славного життя // Літ. газета. – 1961. – 25 лютого.

Загребельний П. Як починалася вічність // Вечірній Київ. – 1961. – 6 березня.

Хмелюк М. "Поетова молодість" // Робітнича газета. – 1961. – 24 березня.

Симоненко П. Живі риси Тарасового образу // Прапор. – 1961. – №3. – С. 99–100.

Хмелюк М. Повість про Шевченка // Київ. правда. – 1961. – 8 квітня.

Дарда В. Роман про поета // Зміна. – 1961. – №5. – С. 19.

Моргаєнко П. Молодость тяжелая и радостная // Дружба народов. – 1961. – №5. – С. 247–249.

Новиченко Л. Видавнича рец. "Леонід Смілянський, "Поетова молодість" і ін. 1962 р. // ЦДАМЛМУ, №572. Машинопис, рукопис.

Новиченко Л. Шевченко в кругу современников (О романе Л. И. Смілянського "Молодость поэта") і ін. 1962 р. // ЦДАМЛМУ, №573. Машинопис.

Кирилюк Є. П. Закрита видавнича рец. на роман "Поетова молодість". Книга друга. 1962 р. // ЦДАМЛМУ, №574. Машинопис.

Сверстюк Є. У пошуках єдино вірного образу // Дніпро. – 1963. – №2. – С. 153–157.

Колесник П. "Опір оточенню" чи вигадки критика? [З приводу рецензії Є. Сверстюка "У пошуках єдино вірного образу" на роман "Поетова молодість"] // Літ. Україна. – 1963. – 28 травня.

- Симоненко П.* Коли Шевченко став Кобзарем // Запорізька правда. – 1963. – 18 грудня.
- Колесник П.* Вічні вогні вершин. / Вступна стаття до вид.: *Смілянський Л.* Твори: У 2 т. – Київ: Дніпро, 1964. – Т. 1. – С. 5–20.
- Кириченко Ф.* В роки молодії // Літ. Україна. – 1964. – 11 лютого.
- Костенко А.* У творчій дорозі. Леоніду Івановичу Смілянському – 60 років // Молодь України. – 1964. – 26 лютого.
- Загребельний П.* Сонцелюб (До 60-річчя з дня народження) // Рад. Україна. – 1964. – 27 лютого.
- Килимник О.* Молодість Кобзаря // Правда України. – 1964. – 27 февраля.
- Солдатенко О.* Неспокій, горіння, пошук // Робітничка газета. – 1964. – 27 лютого.
- Шабліовський Є. С.* Відзив на роман “Поетова молодість” і рекомендація працівників видавництва “Радянський письменник”, надіслані на роман в Урядовий республіканський Комітет по преміях ім. Т. Г. Шевченка. 1964 р. // ЦДАМЛМУ, №578. Машинопис.
- Костюченко В.* Молодість бунтаря // Зміна. – 1964. – №3. – С. 17.
- Життелюб* (До 60-річчя Л. Смілянського) // Вітчизна. – 1964. – №2. – С. 219–220.
- Колесник П. Л. І.* Смілянському – 60 лет // Радуга. – 1964. – №2. – С. 183–184.
- Острик М.* Леонід Смілянський (До 60-річчя з дня народження) // Укр. мова і література в школі. – 1964. – №2. – С. 93–94.
- Рубашов М.* Творча дата митця (До шістдесятиріччя з дня народження Л. Смілянського) // Дніпро. – 1964. – №2. – С. 143–145.
- Острик М.* Леонід Смілянський. Критично-біографічний нарис. – Київ: Рад. письменник, 1964. – 184 с.
- Симоненко П.* Сторінки художньої Шевченкіани // Прапор. – 1964. – №3. – С. 92–93.
- Семенчук І.* Тарасова молодість // Вітчизна. – 1964. – №5. – С. 201–203.
- Новиченко Л. М.* Про Леоніда Смілянського та його книги. // Смілянський Л. Твори: У 4 т. – Київ, 1970. – Т. 1. С. 5–30.
- Мартич Ю.* Зустрічі без прощань: Біографічні розповіді. – Київ: Дніпро, 1970. – С. 374–382.
- Леонід Смілянський у спогадах та дослідженнях. / Упор. М. Острик. – Київ: Дніпро, 1971. – 165 с.
- Пляченко А.* Два варіанти драми Леоніда Смілянського про Лесю Українку // Рад. літературознавство. – 1974. – №2. – С. 36–39.
- Насенко М. К. Л. І.* Смілянський (До 70-річчя з дня народження) // Укр. мова і літ. в школі. – 1974. – №2. – С. 86–88.
- Підсуха О.* З відстані літ. Спогади, статті, есе. – Київ: Рад. письменник, 1982. – С. 63–70. [З дарчим написом дочці Л. Смілянського – помилково “Людмили” замість Валерії].
- Засенко О.* Лагідний і мужній // *Засенко О.* Дорогі мої сучасники: Спогади. – Київ: Рад. письменник, 1983. – С. 69–81.
- Галич А.* Украинская художественная Шевченкиана // Радуга. – 1989. – №3. – С. 140–141.
- Новиченко Л. М.* Леонід Смілянський: історія і сучасність / Вступна стаття до зб. Л. Смілянського “Золоті ворота”. – Київ: Дніпро, 1991. – С. 5–18.
- Поліщук В. Т.* Леонід Смілянський (1904–1966) // Історія української літератури ХХ століття: У 2 книгах. – Кн. 2-а. Ч. 1 (1940-ві – 1950-ті роки). – Київ: Либідь, 1994. – С. 217–222.
- Поліщук В.* Протистояння. Минуло 90 років від дня народження Леоніда Смілянського // Літ. Україна. – 1994. – 17 березня.
- Смілянська В.* З листування батька [Л. Смілянський. Лист до редактора газети “Правда України” Л. І. Троскунова] // Слово і Час. – 1994. – №3. – С. 44–47.
- Мельничук Б.* Випробовування істиною. Проблема історичної та художньої правди в українській історико-біографічній літературі (від початків до сьогодення). – Київ: ВЦ “Академія”, 1996.

Сверстюк Є. У пошуках єдиного вірного образу // *Сверстюк Є. Шевченко і час.* – Київ: “Воскресіння”, 1996. С. 145–154.

Смілянська В. Л. Смілянський: “Найцінніший скарб народу – незалежність” [фрагменти нотатників з родинного архіву] // *Слово і Час.* – 1999. – №2. – С. 29–31.

Поліщук В. Леонід Смілянський і його твори в контексті доби (До 100-річчя з дня народження письменника) // *Слово і Час.* – 2004. – №2. – С. 25–31.

Новиченко Л. Леонід Смілянський: історія і сучасність // *Смілянський Л. Вибране: Роман. Повість.* – Київ: Укр. письменник, 2005. – С. 5–20.

Поліщук В. Смілянський Леонід Іванович // *Шевченківська енциклопедія: У 6 т.* – Т. 5. – Київ, 2015. – С. 865–866.

Смілянська В. Воєнна проза Леоніда Смілянського: гримаси рецепції // *Слово і Час.* – 2016. – №11. – С. 71–85.

Бородін В. Новий роман про Шевченка // *Шевченків світ. Науковий щорічник.* Вип. 11. – Київ; Черкаси, 2018. – С. 141–143.

Джерела:

Смілянський Леонід Іванович // *Українські письменники. Біо-бібліографічний словник: У 5 томах.* – Т. 5. – К.: “Дніпро”, 1965. – С. 457–463.

Писатели Советской Украины. 1917–1987. Био-библиографический справочник. – Київ: Рад. письменник, 1988. – С. 552–553.

БС; РАС; ЦДАМЛМУ.

Підготувала Валерія Смілянська

Отримано 7 березня 2019 р.

м. Київ

ОЛЕКСА МИШАНИЧ
У КОЛІ СУЧАСНИКІВ

Олекса Мишанич у колі сучасників. Збірник спогадів, статей, есе, бібліографічних джерел: до 85-річчя від дня народження науковця. – Ужгород: РІК-У, 2018. – 380 с.

Збірник інтерв'ю, спогадів та есеїв видатного вченого-медієвіста, члена-кореспондента НАН України Олекси Васильовича Мишанича та про нього. Читачеві пропонується десять прижиттєвих матеріалів ученого – статті, відгуки про друзів, інтерв'ю з колегами та однодумцями. Зокрема йдеться про В. Маркуся, В. Кречотню, П. Чучку, М. Мушинку, О. Прицака. Крім того книжка містить спогади сучасників про О. Мишанича як про людину, товариша, наукового керівника. Автори – колеги, учні та друзі вченого – В. Смілянська, М. Сулима, М. Жулинський, І. Ісіченко, М. Корпанюк, Я. Орос, М. Трофимук, І. Мегела, О. Гаврош, Л. Ушкалов, М. Кашуба та ін. Відгукнулися друзі з русинської діаспори (колишня Югославія) – Дюра Латяк і Михайло Рамач. До видання увійшла найоб'ємніша на сьогодні бібліографія праць ученого та комплекс листів від молодшого брата Федора, де йдеться про родину, батьків О. Мишанича та його рідне село Барвінок. Матеріал відібрано таким чином, щоб зафіксувати епоху активної діяльності вченого – 1960–1990-ті роки ХХ ст. та якомога далі відійти від офіційного погляду на життя науковця.

Ярослав Мишанич